

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Кошуцька Орина Олександрівна, Тучак Олександра Іванівна ВИЗНАЧЕННЯ МІСЦЯ ПРОЖИВАННЯ ДИТИНИ В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	191
Кривінок Вікторія, Сергієнко Юлія РОЗІРВАННЯ ШЛЮБУ ТА РОЗПОДІЛ МАЙНА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	195
Кривуля Єлизавета Олександрівна, ПРОБЛЕМИ МЕДІАЦІЇ В СІМЕЙНИХ СПОРАХ	199
Ліщук Софія Олександрівна, ЗАХИСТ ГІДНОСТІ, ЧЕСТІ ТА ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ОСІБ	203
Маркасова Лілія Вячеславівна, РИМСЬКЕ ПРАВО СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАПОВІТОМ	207
Матвєєва Олена Андріївна, ПРАВО НА НАДАННЯ ДОСТУПУ ДО ІНТЕРНЕТУ.....	212
Мельник Тетяна Романівна, ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ.....	216
Мерчанський Іван Русланович, ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ ..	218
Нестерук Катерина Олегівна, НЕДОТОРКАНИСТЬ ПРИВАТНОГО ЖИТТЯ В ЦИФРОВУ ДОБУ (ПРАКТИКА ЄСПЛ)	221
Новак Юлія Іванівна, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ РІШЕННЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСОБИ ЗА ЦИВІЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ	224
Паньковець Євгеній Степанович, ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВА НА СПІЛКУВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ, ЯКИЙ ПРОЖИВАЄ ОКРЕМО, В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ	228
Полегенька Вікторія Сергіївна, Ковбасюк Владислав Олександрович, ПИТАННЯ АЛІМЕНТНИХ ВІДНОСИН В СУЧАСНИХ УМОВАХ	232
Рабоча Олександра Юріївна, Постояк Катерина Миколаївна МІЖНАРОДНЕ УСИНОВЛЕННЯ: ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГОЛЮВАННЯ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ ДИТИНИ.	235
Рошиян Аліна Юріївна, Давиденко Ангеліна Максимівна, ВИРІШЕННЯ БАТЬКАМИ ПИТАНЬ ЩОДО ВИХОВАННЯ ДИТИНИ	238
Сковородецька Тетяна Віталіївна, ПРАВОВІДАНІСТЬ ТА ДІЄЗДАНІСТЬ ФІЗИЧНИХ ОСІБ ЗА РИМСЬКИМ ПРИВАТНИМ ПРАВОМ	244

Мельник Тетяна Романівна,

*Студентка 2 курсу факультету прокуратури та
слідства Національного університету «Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., професорка Калітенко О. М

ПРАВА ПРИВАТНИХ ФІЗИЧНИХ ОСІБ НА КОМПЕНСАЦІЮ ШКОДИ ЗАВДАНОЇ ВНАСЛІДОК ВОЄННИХ ДІЙ

Кожна людина має невід’ємне право на життя, свободу і особисту недоторканність, як це передбачено статтею 3 Загальної декларації прав людини. Також, згідно зі статтею 8, у разі порушення цих основних прав, гарантованих конституцією або законом, особа має право на ефективний судовий захист у компетентних національних судах. Однак у період воєнного стану такі права часто порушуються, що призводить до значних матеріальних і моральних втрат громадян. У таких умовах люди змушені звертатися не тільки до національних судів, а й до міжнародних механізмів для відновлення своїх прав і компенсації шкоди, спричиненої війною [1].

В Україні відсутні міжнародні механізми, які б забезпечували компенсацію збитків, завданих внаслідок воєнних дій, хоча міжнародне право має норми, що можуть регулювати це питання. Наприклад, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод гарантує право на недоторканність житла, хоч і з певними обмеженнями в умовах збройного конфлікту (стаття 8). Також Міжнародний пакт про громадянські та політичні права забороняє свавільне втручання у приватне та сімейне життя, житло чи кореспонденцію, а також незаконні посягання на честь і репутацію (стаття 17). Попри це, ці документи не регулюють детально процедури захисту прав під час війни [1].

Одним із важливих кроків є ухвалення резолюції СМ/Res(2023)3 «Про створення Розширеної часткової угоди щодо реєстру збитків, завданих агресією Російської Федерації проти України». Цей Реєстр, який функціонуватиме в межах Ради Європи, слугуватиме платформою для збору, обробки та реєстрації заяв про збитки, завдані агресією Росії, починаючи з 24 лютого 2022 року. Відповідно до закону України від 8 листопада 2023 року, Реєстр розпочне роботу 10 грудня 2023 року. Він фіксуватиме інформацію про матеріальні та немате-

ріальні збитки фізичних осіб, юридичних осіб, а також державних органів [2].

Згідно зі Статутом Реєстру, він прийматиме та оброблятиме заяви, перевірятиме їх відповідність критеріям і зберігатиме дані для подальшого розгляду. Водночас Реєстр не має повноважень ухвалювати рішення щодо відповідальності чи компенсацій. Планується, що ця ініціатива стане частиною ширшого міжнародного механізму відшкодування збитків, до якого входить комісія з розгляду заяв та компенсаційний фонд. Для забезпечення ширшого охоплення запропоновано включити до критеріїв заяв збитки, завдані з 20 лютого 2014 року, коли Росія розпочала агресію проти України [2].

Реєстр має розпочати роботу в цифровому форматі до кінця березня або початку квітня 2024 року, але терміни виплат компенсацій поки не визначені. Попри тривалість процесу, створення міжнародних механізмів є значним кроком для України. Національне законодавство також потребує змін для адаптації до міжнародних стандартів компенсації. Наприклад, Цивільний кодекс України передбачає відшкодування моральної шкоди, але не враховує європейський підхід до компенсації за «біль та жаль», який має економічне підґрунтя. Законодавчі ініціативи в цьому напрямку, такі як законопроект № 3605 від 2020 року, поки що не реалізовані [3].

Європейські стандарти передбачають відшкодування витрат на реабілітацію, поховання, освіту осіб з інвалідністю, переобладнання житла тощо. Також враховуються витрати на навчання воїнів із біонічними протезами або осіб, які втратили зір і потребують адаптації до нових умов. Українське законодавство має інтегрувати ці положення, щоб гарантувати ефективне відшкодування збитків громадянам, які постраждали від війни [4].

Узагальнюючи, міжнародне право надає основу для врегулювання питань компенсації шкоди, завданої фізичним особам під час війни. Для України, в умовах євроінтеграції, важливо привести національне законодавство у відповідність із міжнародними стандартами, що дозволить більш ефективно захищати права постраждалих громадян.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Загальна декларація прав людини прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року:

ООН; Декларація, Міжнародний докумен. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text.

2. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відшкодування шкоди за біль та жаль : Проект Закону України, реєстраційний номер: 3605 від 05.06.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69054.

4. Маркіян Ключковський: коли запрацює механізм та будуть перші виплати. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/news/2024/02/12/7179429/>.

Мерчанський Іван Русланович,

*студент 1-го курсу магістратури факультету цивільної та господарської юстиції Національного університету
«Одеська юридична академія»*

Науковий керівник: к.ю.н., доцентка Токарева В. О.

ОСОБЛИВОСТІ УСИНОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Усиновлення завжди було актуальним правовим питанням, а з початку повномасштабного вторгнення стало ще більш актуальним.

З одного боку потреба усиновлення після початку повномасштабного вторгнення стала занадто великою, а з іншого – дана процедура повинна залишатися такою, яка не буде порушувати права дітей та їхні інтереси. Спростення має відбуватися виключно шляхом введення правових норм, спрямованих на спрощення процедури, її дебіюрократизації, а не шляхом зменшення вимог до усиновлювачів, наприклад.

Після початку повномасштабного вторгнення в Україні процедура усиновлення зазнала значних змін, спрямованих на спрощення та забезпечення доступності процесу, з урахуванням умов воєнного стану. Основні зміни включають наступне:

- цифровізація процесу;
- можливість онлайн-консультацій;
- ускладнення через воєнний стан;